

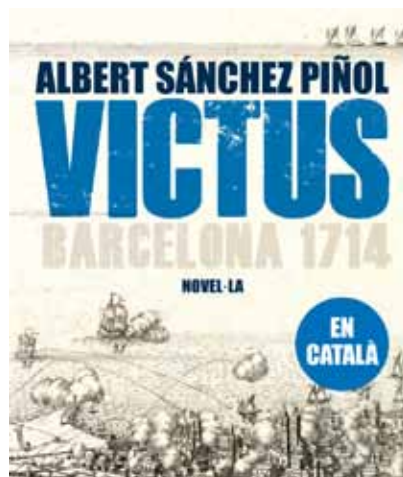
"Victus", relat de la lluita del poble català per la seva llibertat

Albert Sánchez Piñol. *Victus*. Barcelona 1714. Traducció de Xavier Pàmies, La Campana, 2013

"Tots aquells homes i dones haurien pogut no haver pujat mai a les muralles. Haurien pogut quedar-se a casa seva, obrir les portes al tirà. Resignar-se, agenollar-se, implorar per les seves vides. Però no ho van fer. Van lluitar. Tot i ser conscients de les seves diminutes possibilitats, van resistir tretze mesos d'horror implacables. Morir per llegar una paraula, morir perquè els fills puguin dir a través dels temps, encara que sigui amb un xiuxieig: «El meu pare va defensar els nostres baluards»" (p. 587). Aquest fragment del final de *Victus* sintetitza el nucli temàtic clau de la novel·la i li confereix un caràcter que depassa les anàlisis estrictament literàries. Intentaré, però, parlar de literatura.

No entraré en el fet que la llengua original de la novel·la sigui el castellà, cosa que segurament es deu a motius comercials, a banda dels personals que tingui l'autor. N'he llegit l'acurada traducció de l'experimentat Xavier Pàmies i l'he sentit molt propera, tot i que el llenguatge de Sánchez Piñol -també en l'original- defuig l'historicisme i recorre a un to modern que, de vegades, resulta poc versemblant per al personatge o el context de l'acció. D'aquesta manera, però, s'assegura l'accessibilitat del lector del segle XXI; com a mostra, veieu com explica la mort de l'emperador Josep I d'Àustria: "Al 1711 un noieta desnerit, un tal Pepet, es va morir. Atac fulgurant de verola i de dret al clot. Aquesta mort va imprimir un gir dramàtic a la guerra i va condemnar tots els catalans a l'esclavitud eterna" (p. 305).

La novel·la té una estructura molt senzilla i es presenta com unes memòries de joventut del protagonista Martí Zuviría, dictades -des de la vellesa en el seu exili vienès- a una tal Waltraud a qui l'autor interpel·la

sovint. Encara que Waltraud com a transcriptora és l'excusa per a adreçar-se al lector de forma directa i justificar algunes opcions narratives, per al meu gust, és un recurs metaliterari sobrer i carregós. A banda del gruix de la descripció històrica, l'obra és una novel·la d'iniciació del protagonista, un antiheroi a cavall entre el Lazarillo de Tormes, Tristram Shandy -amb qui seria contemporani- o el bon soldat Švejk. L'opció per aquest protagonista murri, ambigu i que combat als dos bàndols en guerra, és un dels encerts de l'obra. Naturalment, té poc a veure amb els herois romàntics de Walter Scott o amb la vena sentimental de *L'orfeneta de Menargues* de Bofarull, encara que Zuviría també queda orfe aviat.

El llibre té tres grans parts anomenades *Veni*, *Vidi* i *Victus*, respectivament. La primera, que se centra en l'aprenentatge de l'enginyeria militar de la fortificació, presenta una certa similitud amb algunes obres d'Umberto Eco o, fins i tot, amb bestsellers amb rerefons històric com *El metge* de Noah Gordon. L'autor hi exhibeix una feina de documentació sòlida, però el text no aclapara el lector amb dades excessives.

La segona part conté el capítol 10 -més llarg que la majoria- que s'inicia amb la mort de l'emperador austríac i el canvi de situació geopolítica a Europa. Hi trobem un relat vibrant i apassionat de la decisió del

Parlament català de resistir. De fet, el tricentenari és més aquest any 2013, perquè ara fa 300 anys que, tot i abandonats per l'exèrcit Aliat, els diputats catalans van acordar resistir els exèrcits de dos imperis. Així mateix, inclou una anàlisi sobre els caràcters oposats entre els pobles de Castella i Catalunya amb asseveracions contundents com la següent: "¿Què és Castella? Agafeu un erm, poseu-hi una tirania, i ja teniu Castella" (p. 276)

Finalment, la tercera part és *Victus*, denominació significativa que -com em recordava fa poc l'amiga Montserrat Tudela, filòloga clàssica- no és pas un plural perquè aquest 'vençut' fou un: el poble català. Precisament, el llibre posa especial èmfasi a diferenciar el poble ras de les elits catalanes del segle XVIII, que Zuviría designa com a "pendons vermells" (aristocràcia i alta burgesia) i "pendons negres" (clergat). El mèrit de la resistència fou del poble, dels homes i dones esmentats al principi, i no pas d'unes elits massa ocupades a preservar els seus privilegis i a qui el narrador interpel·la sovint: "si la guerra va arribar a la Península al 1705, i fins al 1713 hi va haver vuit anys llargs per fortificar la ciutat, ¿com pot ser que els catalans, que tenien un govern propi, no tinguessin cura de les defenses de la seva pròpia capital?" (p. 346).

En definitiva, el llibre és amè, divertit (per exemple, em vaig partir de riure amb la hilarant narració de la mort del mariscal Vendôme), està escrit amb molt d'ofici i manté la intriga sobre el desenllaç dels diversos personatges. De fet, tota l'estona el lector pensa que es troba davant d'un relat de "fàcil" trasllat al cinema. Se'n faci una pel·lícula o no, els catalans del setembre de 2013 podem treure profit d'un llibre amb excel·lent informació històrica i que, entre altres mèrits, és capaç de restaurar la figura de general Villarroya. També ens ajudarà a no oblidar que "aquell 11 de setembre de 1714 vam sofrir tant que el dolor va haver de fer cua per entrar-nos a dintre" (p. 579).